భారత దేశంలో పార్టీ వ్యవస్థ

భారతదేశంలో పార్టీ వ్యవస్థ

భారతదేశం, ప్రపంచంలోనే అతిపెద్ద ప్రజాస్వామ్యం, భారతదేశం ప్రజాస్వామ్య ప్రక్రియలో అంతర్భాగమైన విభిన్న మరియు సంక్లిష్టమైన పార్టీ వ్యవస్థను కలిగి ఉంది. భారతీయ పార్టీ వ్యవస్థ అనేది జాతీయ, ప్రాంతీయ మరియు స్థానిక రాజకీయ పార్టీల సమ్మేళనం, ప్రతి పార్టీ కి దాని స్వంత ప్రత్యేక సిద్ధాంతాలు, ప్రాధాన్యతలు మరియు మద్దతు స్థావరాలు ఉన్నాయి. భారతదేశంలోని పార్టీ వ్యవస్థ అనేది బహుళ-పార్టీ వ్యవస్థను సూచిస్తుంది, దీనిలో వివిధ రాజకీయ పార్టీలు అధికారం కోసం ప్రజాస్వామ్యబద్ధంగా పోరాడుతాయి. ఈ వ్యవస్థీకృత సమూహాలు మరియు భాగస్వామ్య రాజకీయ భావజాలం కలిగిన వ్యక్తుల స్వచ్ఛంద సంఘాలు, ఇవి జాతీయ ప్రయోజనాలను ప్రోత్సహించడానికి రాజ్యాంగ మార్గాల ద్వారా అధికారాన్ని పొందడానికి మరియు దేశాన్ని పరిపాలించడానికి ప్రయత్నిస్తాయి. ఈ కథనం భారతదేశంలోని పార్టీ వ్యవస్థ గురించి చర్చించాము.

భారతదేశంలోని రాజకీయ పార్టీల రకాలు

రాజకీయ పార్టీలు ఒకే రాజకీయ అభిప్రాయాలను పంచుకునే వ్యక్తుల యొక్క వ్యవస్థీకృత సమూహాలు లేదా స్వచ్ఛంద సంఘాలు. ఈ వ్యక్తులు జాతీయ ప్రయోజనాలను ప్రభావితం చేయాలనే మరియు ప్రోత్సహించాలనే కోరికతో రాజ్యాంగ మార్గాల ప్రకారం అధికారాన్ని పొందేందుకు ప్రయత్నిస్తారు. ఆధునిక ప్రజాస్వామ్య రాష్ట్రాల్లోని నాలుగు రకాల రాజకీయ పార్టీలు ఉన్నాయి

- రాడికల్ పార్టీలు - రాడికల్ పార్టీలు ఇప్పటికే ఉన్న సంస్థలను స్థానభ్రంశం చేయడం ద్వారా కొత్త క్రమాన్ని ఏర్పాటు చేస్తాయి.
- లిబరల్ పార్టీలు - వారు ఇప్పటికే ఉన్న సంస్థలను సంస్కరించడం మరియు మార్చడం లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నారు.
- కన్జర్వేటివ్ పార్టీలు - ఈ పార్టీలు యథాతథ స్థితి సిద్ధాంతాన్ని విశ్వసిస్తున్నాయి.
- రియాక్షనరీ పార్టీలు - ఈ పార్టీలు రాజకీయ మరియు సామాజిక-ఆర్థిక సంస్థలకు కట్టుబడి ఉంటాయి.

భారతదేశంలో పార్టీ వ్యవస్థ

భారతదేశంలోని పార్టీ వ్యవస్థ ఈ మూడు రకాలుగా విభజించబడింది

- **ఏక-పార్టీ వ్యవస్థ:** ఈ సెటప్‌లో, ఒకే పార్టీ మొత్తం అధికారాన్ని కలిగి ఉంటుంది, వ్యతిరేకతను అణిచివేస్తుంది మరియు పాలనను నియంత్రిస్తుంది, ఇది తరచుగా అధికార పాలనలలో కనిపిస్తుంది. ఇందులో ఒకే అధికార పార్టీ ఉంటుంది మరియు ప్రతిపక్షానికి చోటు లేదు. USSR మరియు తూర్పు యూరోపియన్ దేశాలు ఈ వ్యవస్థకు ఉదాహరణలు
- **రెండు-పార్టీ వ్యవస్థ:** రెండు ప్రధాన పార్టీల ఆధిపత్యం, ఈ వ్యవస్థ స్పష్టమైన ఎన్నికల ఎంపికలను అందిస్తుంది, స్థిరత్వాన్ని నిర్ధారిస్తుంది కానీ బహుశా చిన్న పార్టీలను పక్కన పెట్టవచ్చు. యునైటెడ్ స్టేట్స్ మరియు యునైటెడ్ కింగ్‌డమ్ ఉదాహరణలు
- **బహుళ-పార్టీ వ్యవస్థ:** బహుళ పార్టీల లక్షణం, ఏ ఒక్క పార్టీకి మెజారిటీ రానప్పుడు సంకీర్ణాలు ప్రభుత్వాలను ఏర్పాటు చేస్తాయి, వైవిధ్యాన్ని ప్రోత్సహిస్తాయి కానీ అస్థిరతకు దారితీయవచ్చు. ఉదాహరణకు, ఫ్రాన్స్, స్విట్జర్లాండ్ మరియు ఇటలీ.

భారతదేశంలో పార్టీ వ్యవస్థ ప్రధాన లక్షణాలు

బహుళ-పార్టీ వ్యవస్థ

భారతీయ సమాజంలోని వైవిధ్యం, సార్వత్రిక వయోజన ఫ్రాంచైజీని స్వీకరించడం, రాజకీయ ప్రక్రియ యొక్క విలక్షణమైన శైలి మరియు ఇతర అంశాల కారణంగా, గణనీయమైన సంఖ్యలో రాజకీయ పార్టీలు ఉద్భవించాయి. నిజానికి, భారతదేశం మొత్తం ప్రపంచంలో తలసరి రాజకీయ పార్టీలను కలిగి ఉంది. 17వ లోక్‌సభ సార్వత్రిక ఎన్నికల సందర్భంగా (2019), దేశంలో 7 జాతీయ పార్టీలు, 52 రాష్ట్ర పార్టీలు మరియు 2354 నమోదిత కానీ గుర్తింపు లేని పార్టీలు ఉన్నాయి. అదనంగా, భారతదేశంలో అనేక రకాల రాజకీయ పార్టీలు ఉన్నాయి, వీటిలో మతపరమైన మరియు వర్గేతర పార్టీలు, అలాగే లెఫ్ట్, సెంటర్ మరియు రైట్-వింగ్ గ్రూపులు ఉన్నాయి.

గుర్తింపు పొందిన జాతీయ పార్టీలు:

- బహుజన్ సమాజ్ పార్టీ.
- భారతీయ జనతా పార్టీ.
- కమ్యూనిస్ట్ పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా.
- కమ్యూనిస్ట్ పార్టీ ఆఫ్ ఇండియా (మార్క్సిస్ట్).
- భారత జాతీయ కాంగ్రెస్.
- నేషనలిస్ట్ కాంగ్రెస్ పార్టీ.
- ఆమ్ ఆద్మీ పార్టీ.

ఏకపార్టీ ఆధిపత్యం

ఒక పార్టీ పాలన అంతం కావడం భారత రాజకీయ వ్యవస్థలోని మరో అంశం. కాంగ్రెస్ పార్టీ స్వాతంత్ర్యం నుండి 1977 వరకు మరియు 1980 మరియు 1989 మధ్య మెజారిటీ రాష్ట్రాల్లో అధికారాన్ని కేంద్రీకృతం చేసింది. అయితే ఏకపార్టీ శకం ముగిసింది. అనేక రాష్ట్రాల్లో సంకీర్ణ ప్రభుత్వాలు కూడా సజావుగా నడుస్తున్నాయి. అయితే, 16వ లోక్‌సభ ఎన్నికల్లో 282 సీట్లు గెలుచుకుని 30 ఏళ్ల గైర్హాజరు తర్వాత ఒకే పార్టీ (బీజేపీ) సంపూర్ణ మెజారిటీతో ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటు చేయగలిగింది.

వ్యక్తిత్వ ఆరాధన

భారతదేశంలో, రాజకీయ పార్టీలు తమ నాయకుల భావజాలానికి ప్రాతినిధ్యం వహిస్తాయి. అందువల్ల, నాయకుడు లేదా అతని భావజాలం వారు తమ మ్యానిఫెస్టోలో ఉంచే దానికంటే ఎక్కువ ప్రాముఖ్యత కలిగి ఉంటారు. ఉదాహరణకు, నెహ్రూ మరియు గాంధీ యొక్క ముఖ్యమైన నాయకత్వం కారణంగా కాంగ్రెస్ మరింత ప్రజాదరణ పొందింది. ఇదే తరహాలో ఎంజీ రామచంద్రన్, ఎన్టీ రామారావు తమిళనాడులో అన్నాడీఎంకేకు, ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో టీడీపీకి కనెక్ట్ అయ్యారు.

ప్రతిపక్షం లేకపోవటం

భారత పార్లమెంటరీ వ్యవస్థ సజావుగా సాగడం సమర్థవంతమైన ప్రతిపక్షంపై ఆధారపడి ఉంటుంది. ఇది ప్రభుత్వం యొక్క ప్రత్యామ్నాయ రూపాన్ని అందిస్తుంది మరియు అధికార పార్టీ యొక్క నిరంకుశ ధోరణులను నిరోధిస్తుంది. అయితే, ఆచరణీయమైన, బలమైన, వ్యవస్థీకృతమైన మరియు విజయవంతమైన జాతీయ వ్యతిరేకత గత 50 సంవత్సరాలలో అప్పుడప్పుడు మాత్రమే బయటపడింది.

ప్రాంతీయ పార్టీల ఆవిర్భావం

భారతదేశంలో పార్టీ వ్యవస్థపై ఉద్భవించిన ప్రాంతీయ పార్టీల పాత్ర పెరుగుతోంది. ఉదా., పంజాబ్‌లో అకాలీదళ్, తమిళనాడులో ఏఐఏడీఎంకే, ఒరిస్సాలో BJD మొదలైనవి.

భారతదేశంలో పార్టీ వ్యవస్థ గుర్తింపు

పోలింగ్ డేటా ఆధారంగా, ఎన్నికల సంఘం రాజకీయ పార్టీలను జాతీయ లేదా రాష్ట్ర పార్టీలుగా గుర్తిస్తుంది మరియు ఎన్నికల ఉపయోగం కోసం వాటిని నమోదు చేస్తుంది. మిగిలిన పార్టీలను వివరించడానికి "రిజిస్టర్డ్ గుర్తించబడని పార్టీలు" అంటారు. పార్టీ చిహ్నాల పంపిణీ, ప్రభుత్వ యాజమాన్యంలోని టెలివిజన్ మరియు రేడియో స్టేషన్లలో రాజకీయ ప్రసారాల కోసం

సమయం కేటాయించడం మరియు ఎన్నికల రిజిస్టర్‌లకు ప్రాప్యత వంటి నిర్దిష్ట అధికారాల కోసం పార్టీ యొక్క అర్హత పార్టీ యొక్క కమిషన్ గుర్తింపు ద్వారా నిర్ణయించబడుతుంది.

గుర్తింపు పొందిన పార్టీలు కూడా నామినేషన్‌ను సమర్పించడానికి ఒక ప్రపోజర్ మాత్రమే అవసరం. అదనంగా, ఎన్నికల సీజన్‌లో, ఈ పార్టీలు నలభై మంది "స్టార్ క్యాంపెయినర్‌లను" కలిగి ఉంటాయి, రిజిస్టర్డ్-గుర్తించబడని పార్టీలకు ఇరవై మంది మాత్రమే. ఈ సెలబ్రిటీ ప్రచారకుల ప్రయాణ ఖర్చులు వారి పార్టీ అభ్యర్థుల ఎన్నికల ఖర్చులో చేర్చబడవు.

ప్రతి జాతీయ పార్టీకి ఒక ప్రత్యేక చిహ్నం మంజూరు చేయబడుతుంది, అది దేశవ్యాప్తంగా ప్రత్యేకంగా ఉపయోగిస్తుంది. ఇలాగే, ప్రతి రాష్ట్ర పార్టీకి ఒక గుర్తు ఇవ్వబడుతుంది, అది గుర్తించబడిన రాష్ట్రం లేదా రాష్ట్రాల్లో మాత్రమే ఉపయోగించబడుతుంది. మరోవైపు, రిజిస్టర్డ్-గుర్తించబడని పార్టీకి జాబితా నుండి ఉచిత చిహ్నాన్ని ఎంచుకునే అవకాశం ఉంటుంది. మరో మాటలో చెప్పాలంటే, కమిషన్ కొన్ని చిహ్నాలను ఇతర అభ్యర్థులకు "ఉచిత చిహ్నాలు"గా మరియు మరికొన్ని గుర్తింపు పొందిన పార్టీలతో అనుబంధంగా ఉన్న అభ్యర్థులకు "రిజర్వ్ చేయబడిన చిహ్నాలు"గా పేర్కొంటుంది.

భారతదేశంలో పార్టీ వ్యవస్థ - జాతీయ పార్టీగా గుర్తింపు

ప్రస్తుతం, కింది షరతుల్లో కనీసం ఒకదానిని నెరవేర్చిన పార్టీ జాతీయ పార్టీగా అర్హత పొందుతుంది: లోక్‌సభ లేదా శాసనసభకు జరిగిన సాధారణ ఎన్నికల్లో ఏదైనా నాలుగు లేదా అంతకంటే ఎక్కువ రాష్ట్రాల్లో పోలైన ఓట్లలో 6% గెలిస్తే, మరియు అది ఏదైనా రాష్ట్రం లేదా రాష్ట్రాల నుండి కూడా నాలుగు సీట్లు గెలుస్తే; లేదా మూడు రాష్ట్రాల నుంచి ఎంపికైన అభ్యర్థులతో లోక్‌సభకు జరిగే సాధారణ ఎన్నికల్లో 2% సీట్లు గెలిస్తే, నాలుగు రాష్ట్రాల్లో రాష్ట్ర పార్టీగా గుర్తింపు పొందితే అప్పుడు జాతీయ పార్టీగా గుర్తింపు పొందుతుంది.

భారతదేశంలో పార్టీ వ్యవస్థ - రాష్ట్ర పార్టీగా గుర్తింపు

ప్రస్తుతం, ఒక పార్టీ కింది ప్రమాణాలలో ఒకదానికి అనుగుణంగా ఉంటే రాష్ట్రంలో రాష్ట్ర పార్టీగా గుర్తించబడుతుంది: సంబంధిత రాష్ట్ర శాసనసభకు సాధారణ ఎన్నికల సమయంలో రాష్ట్రంలో పోలైన చెల్లుబాటు అయ్యే ఓట్లలో 6% పొందినట్లయితే, మరియు అది సంబంధిత రాష్ట్ర అసెంబ్లీలో కూడా 2 సీట్లు గెలుస్తే; లేదా సంబంధిత రాష్ట్రం నుండి లోక్‌సభకు జరిగే సాధారణ ఎన్నికల సమయంలో రాష్ట్రంలో పోలైన చెల్లుబాటు అయ్యే ఓట్లలో 6% పొంది, అదనంగా 1 సీటును గెలుచుకుంటే; లేదా

సంబంధిత రాష్ట్రం నుండి లోక్‌సభకు జరిగే సాధారణ ఎన్నికలలో రాష్ట్రంలో పోలైన మొత్తం చెల్లుబాటు అయ్యే ఓట్లలో 8% పొందినట్లయితే; లేదా లోక్‌సభలో ప్రతి 25 స్థానాలకు 1 సీటు లేదా రాష్ట్రానికి కేటాయించిన ఏదైనా భాగాన్ని గెలిస్తే రాష్ట్ర పార్టీగా గుర్తింపు పొందుతుంది. ఈ ప్రమాణం 2011లో ప్రవేశపెట్టబడింది.